

IMPACTUL STILULUI DE COMUNICARE A CADRULUI DIDACTIC UNIVERSITAR ASUPRA SUCCESULUI ACTIVITĂȚII PROFESIONALE

Lilia NACAI, *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Rezumat: Articolul reflectă relația dintre stilul, particularitățile de comunicare a cadrelor didactice universitare cu studenții și succesul activității profesionale. Prezintă interes investigația experimentală care reflectă particularitățile de percepere de către studenți a diferitor stiluri de comunicare didactică și aprecierea lor.

Cuvinte-cheie: *școală superioară, cadre didactice universitare, stiluri de comunicare pedagogică. stilul dictator, deficit de contact, stilul atenție diferențiată, stilul hiporeflexiv, stilul hiperreflexiv, stilul rigid, stilul autoritar, stilul axat pe interacțiune activă.*

Abstract: The article reflects the relationship between the university lectures 'style and features of communication with their students and the success of the professional activity. The experimental investigation represents a point of interest that reflects the students 'perception of different teaching styles and the assessment of these styles.

Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective

Keywords: *high school, university lectures, teaching communication styles, dictator style, lack of contact, carefully distinguished style/ differential attention style, hypo-reflection style, hyper-reflection style, rigid style, authoritarian style, style focused on active interaction.*

Unul din obiectivele prevăzute în cadrul procesului de la Bologna este asigurarea calității învățămîntului superior. Responsabilitatea primară, în ceea ce privește asigurarea calității, revine instituțiilor de învățămînt superior, în general, și cadrelor didactice universitare, în particular. Activitatea cadrelor didactice universitare este un moment-cheie în asigurarea calității învățămîntului superior. Aprecierea activității profesionale, a succesului activității profesionale a profesorilor universitari este o procedură complicată și dificilă din motivul că presupune aprecierea următoarelor domenii: activitatea pedagogică, științifică, metodică, managerială, organizațională. Pornind de la ideea că cîmpul universitar cuprinde, în mod necesar, studentul, unul dintre cei mai importanți actori ai săi care, împreună cu profesorul, constituie scheletul învățămîntului universitar și că Școala Superioară funcționează, înainte de orice, pentru studenți, iar strategiile de dezvoltare a acestui sector se integrează sau ar trebui să integreze direcții speciale de educare, formare și emancipare a tinerilor care frecventează cursurile facultăților [Neculau 1997: 237], ne-am propus să cercetăm influența stilurilor de comunicare cu studenții asupra succesului activității profesionale a cadrelor didactice universitare.

Rezultatele investigațiilor științifice pun în evidență faptul că, de fapt, cadrul didactic universitar are un rol hotărîtor în formarea competențelor profesionale ale studentului și în facilitarea dezvoltării personalității lui pe parcursul studiilor (B. G. Ananiev, A. V. Dimitriev, I. S. Kon, V. T. Lisovschii, Z. F. Esareva). În acest context, studierea stilurilor de comunicare cu studenții și a influenței lor asupra succesului profesional devine o necesitate în condițiile asigurării calității învățămîntului superior.

Analiza surselor științifice dedicate psihologiei școlii superioare, psihologiei pedagogice ne-a permis să atestăm o serie de studii ce vizează comunicarea pedagogică. Pentru fundamentarea și argumentarea cercetării noastre prezintă interes opiniile științifice vizînd comunicarea pedagogică și stilurile de comunicare pedagogică elucidate de V. A. Kann-Kalic, M. Talen, A. B. Dobrovici, A. A. Leontiev, A. A. Bodalev ș.a.

Obiectul investigației realizate de noi a constituit stilurile de comunicare cu studenții a cadrului didactic universitar.

Scopul cercetării l-a constituit investigația relației dintre succesul profesional al cadrelor didactice universitare și stilurile de comunicare cu studenții.

Demersul științific a pornit de la ipoteza că stilurile, particularitățile de comunicare a cadrelor didactice universitare cu studenții au o eficiență diferită din perspectiva activității didactice.

Am administrat metode și tehnici de cercetare științifică cum ar fi: metoda testelor, ancheta, „Propoziții neterminate”.

Eșantionul de cercetare a fost constituit din 40 de respondenți, cadre didactice universitare ale Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți.

Testul „Diagnosticul stilurilor de comunicare pedagogică” pe care l-am administrat ne-a permis să identificăm stilurile de comunicare cu studenții conturate în indici cantitativi. Testul nominalizat identifică opt stiluri de comunicare pedagogică: stilul dictator, deficit de contact, numit și „Zidul chinezesc”, stilul atenție diferențiată, stilul hiporeflexiv, stilul hiperreflexiv, stilul rigid, stilul autoritar, stilul axat pe interacțiune activă. Rezultatele obținute în urma administrării testului nominalizat le prezentăm în figura ce urmează (Vezi Diagrama N-1):

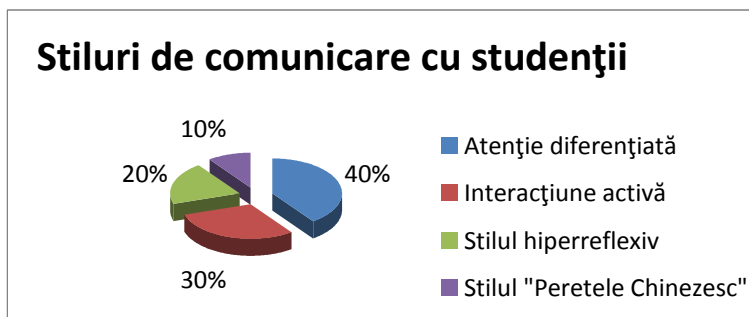

Diagrama N-1

Analiza rezultatelor obținute de respondenți ne-a permis să conchidem că majoritatea cadrelor didactice universitare - 40%, în activitatea didactică, preponderent, recurg la stilul de comunicare axat pe atenție diferențiată, adică manifestă o atitudine selectivă față de studenți. În timpul orelor se orientează,

își concentrează atenția la o parte din studenții din auditoriu: fie la cei mai talentați, fie la cei care întîmpină greutăți, fie la lideri sau la outsideri.

Totodată, o bună parte din cadrele didactice în comunicare cu studenții apelează la stilul de comunicare axat pe interacțiune activă – 30% de respondenți, adică stimulează inițiativa, sînt foarte atenți la schimbările în climatul psihologic din auditoriu și reacționează abil la ele, domină înțelegerea reciprocă, dar cu păstrarea distanței. Problemele de ordin organizatoric, etic, educațional se soluționează creativ și cu eforturi comune. Un număr nesemnificativ de cadre didactice universitare apelează la stilul de comunicare hiperreflexiv (20% respondenți) – profesorul nu ține cont numai de conținuri, dar și de modul în care el este perceput de public. Foarte sensibil reacționează la atmosferă psihologică din sala de clasă, raportînd totul la propria persoană, reacționează neadecvat la replicile și acțiunile din auditoriu. Stilul de comunicare de tip „Zidul chinezesc” este adoptat de circa 10% din respondenți între profesor și educabil există un feedback limitat, slab, dictat de bariere create intenționat în comunicare: lipsa dorinței de a comunica, accentuarea intenționată din partea pedagogului a statutului său, atitudinea neadecvată față de studenți.

Menționăm faptul că în cazul tuturor respondenților (100%) – cadre didactice universitare – a doua poziție după indicii cantitativi îl ocupă stilul de comunicare axat pe interacțiune activă, ceea ce denotă că acest stil nu este străin pentru ei, dar nu recurg la el întotdeauna.

O altă dimensiune pe care am considerat-o relevantă pentru acest studiu vizează aprecierea calității activității, a succesului profesional al cadrelor didactice universitare, din perspectiva studenților. Opinia studenților este valoroasă pentru acest studiu, pentru că ei sînt acei ce interacționează cu profesorii și trăiesc pe propria persoană influențele lor.

Ancheta „Profesorul cu ochii studentului” a fost elaborată din întrebări ce reflectă următoarele aspecte ale activității profesionale ale cadrelor didactice și care sînt indicatori ai calității și succesului profesional: aspecte social-profesionale; funcționale de rol, etico-psihologice, individual-tipologice.

Ancheta „Profesorul cu ochii studentului” a fost utilizată nu doar pentru aprecierea activității cadrelor didactice universitare, dar și pentru investigarea particularităților de percepere de către studenți a diferitor stiluri de comunicare didactică și aprecierea lor.

Reflecțiile ce urmează elucidează rezultatele obținute de respondenți la proba nominalizată:

1. Cadrele didactice universitare care recurg la stilul de comunicare hiperreflexiv expun mai bine conținuturile decît cei cu stilul de comunicare axat pe atenția diferențiată;
2. Cadrele didactice care în comunicare cu studenții apelează la stilul de comunicare axat pe interacțiune activă și la stilul de comunicare hiperreflexiv sînt mai atenți în timpul orelor la reacția auditoriului decît cadrele didactice care în comunicare apelează la stilul de comunicare axat pe atenție diferențiată și la stilul de comunicare de tip „Zidul chinezesc”.
3. Un interes sporit față de succesele studenților îl manifestă pedagogii care în comunicare cu studenții apelează la stilul de comunicare hiperreflexiv, apreciere mai joasă la această întrebare au obținut pedagogii care în comunicare cu studenții apelează la stilul de comunicare de tip „Zidul chinezesc”.
4. Mai exigenți în viziunea studenților sînt pedagogii cu stilurile de comunicare axate pe atenție diferențiată și la stilul de comunicare de tip „Zidul chinezesc”.
5. Tendința de a trezi și a menține interesul față de cursul universitar a fost apreciată, îndeosebi, la pedagogii marcați de stilul de comunicare axat pe interacțiune activă și la stilul de comunicare hiperreflexiv și mai puțin apreciată la pedagogii marcați de stilul de comunicare axat pe atenție diferențiată și la stilul de comunicare de tip „Zidul chinezesc”.

Bibliografie:

1. Antonesei, L., Yehia, Dr., Abdel-Aal, A.I., *Managementul universitar. De la viziunea conducerii la misiunea de succes*, Iași, Polirom, 2000.
2. Neculau, A., *Cîmpul universitar și actorii săi*, Iași, Polirom, 1997.
3. *Competența didactică: (perspectiva psihologică)*. Coord. S. Marcus. București, ALL EDUCATIONAL, 1999.
4. Канн–Калик, В. А., Ковалев, Г. П., *Педагогическое общение как предмет теоретического и природного исследования*, în *Вопросы психологии*, 1985, № 4.